

OBJEKTĪVĀ OKULTISMA UN SUGESTĪVĀS MISTIKAS DRAUDI. GARAZINĀTNES VADLĪNIJAS.

Dornaha, 1915. gada 25. oktobris

Mani mīļie draugi!

Ja mēs gribam pievērsties lietām, kuras pašlaik pieprasa mūsu uzmanību, ir nepieciešams gūt skaidru priekšstatu par šodien pastāvošās cilvēciskās apziņas jēdzienu. Šī apziņa tur cilvēku jomas ietvaros, kuras robežu, no vienas puses, iezīmē aizkars, kuru mūsu priekšā izklāj dabas parādības un aiz kura parastā cilvēka apziņa nevar nokļūt. No otras puses, tas ir mūsu pārdzīvojumu aizkars: mūsu domāšana, jušana un griba. Mūsu apziņa ir iekārtota tā, ka, ieskatoties savā iekšējā pasaulē, mēs gan varam noteiktā mērā cilvēciski, t.i., apzināti pārdzīvot savu domāšanu, jūtas un gribu, taču arī šajā virzienā mūsu priekšā ir aizkars, aiz kura mēs netiekam. Bet aiz tā atrodas īstā pasaule.

Tātad mēs varam teikt: ja dabas parādības novieto vienā pusē un pieņem, ka aiz tām pastāv objektīva īstenība, tad mūsu apziņa atduras pret aizkaru, kas sākumā nav pārvarams. Otrā pusē ir dvēseles parādības. Aiz tām atrodas subjektīvā īstenība. Mēs raugāmies tajā, taču nevaram vienkārši pacelt aizkaru. Tātad mūsdienu cilvēka apziņa dzīvo starp šīm robežām, starp divām paralēlām līnijām. Šai apziņai vienā pusē, caur maņu orgāniem, ir dota dabas pasaule, otrā pusē, ieskatoties sevī, dvēseles pasaule; tātad, no dabas pasaules mēs uztveram to, kas parādās kā viens aizkars, no dvēseles pasaules – to, kas parādās mūsu iekšējam skatienam kā otrs aizkars.

Šī apziņa atšķiras no agrākās apziņas. Kā senās gaišredzības mantojuma atliekas tā vēl zināmā mērā iesniedzas mūsu apziņā, bet mēs zinām, ka šīs senās gaišredzīgās apziņas mantojums arvien vairāk izzūd, un pašlaik mūsu apziņa, ciktāl tā normāli funkcionē fiziskajā plānā, ir tieši tāda, kā mēs to tikko raksturojām.

Var rasties jautājums, kādēļ mums šodien ir tieši šāda, īpaši iekārtota apziņa? Tādēļ, mani mīļie draugi, ka pašreizējā attīstības posmā mums līdzās pārējam, kas jau ticis raksturots, ir jāizveido pareizas attiecības ar citu cilvēku dvēselēm; lai viena dvēsele varētu pareizi uztvert otru dvēseli visuma kontekstā. Tātad šai apziņas formai ir pavisam noteikts uzdevums.

Mēs zinām, ka agrāk – Mēness, Saules u.c. attīstības periodos – mēs esam piedzīvojuši citas apziņas pakāpes, un turpmāk mums būs jāiziet cauri Jupitera, Venēras un citiem apziņas stāvokļiem. Mēs pamazām gatavojamies dažādiem apziņas stāvokļiem. Dzīvojot šajā pasaulē tās pašreizējā attīstības ciklā, mums jāattīsta sevī nupat raksturotā apziņas forma. Un līdzās tam, ka šai apziņai vēl jāattīstās morāli, arī cilvēku dvēselēm pastāv iespēja veidot pareizas savstarpējās attiecības, kādu Zemes perioda sākumā vēl nebija un bez kādām nebūs iespējams dzīvot Jupitera, Venēras un Vulkāna laikā.

Aplūkosim attīstību pirms Zemes perioda, proti, senā Saturna, Saules un Mēness laikā. Tad cilvēks vēl neatradās pareizās attiecībās ar citiem cilvēkiem; viņi bija pārāk cieši saistīti. Vēl Mēness laikā, ja kāds cilvēks ko gribēja, viņa vēlme iedarbojās arī uz citiem cilvēkiem. Katrs cilvēks noteiktā mērā sajuta līdzās esošā cilvēka gribu, un, lai tas notiktu pareizā veidā, to regulēja augstāko hierarhiju gari.

Ja šāda augstāko hierarhiju vadība turpinātos ilgāk, cilvēks nekad nevarētu sasniegt pilnīgu brīvību tās kosmiskā nozīmē. Tādēļ bija jārodas tādai apziņas formai, kas ļautu novilkt robežu starp cilvēkiem. Pateicoties tam, ka mēs netiekam cauri dabas un dvēseles pasaļu aizkariem, ir radusies arī zināma robeža starp divām dvēselēm. Šī robeža pastāv mūsdienu cilvēku apziņā. Mūsdienu apziņas formas raksturīgā īpašība ir tā, ka mēs sajūtam atspoguļojumus. Tas dabiskā kārtā attiecas arī uz cilvēku savstarpējo komunikāciju. Tā, nostājoties pretī kādam cilvēkam, mūsos notiek savas apziņas atspoguļojums, tādēļ mēs nevaram tuvoties otram tā, lai ieliktu savas apziņas saturu viņa dvēselē. Tātad, ja mūsu apziņa ir attīstīta normāli, tā neļauj piekļūt otra cilvēka apziņai pārāk tuvu. Varētu teikt arī, ka mūsu apziņas jeb inteliģences spēks iekārtots tā, lai ne mēs varētu pārāk stipri ietekmēt otru cilvēku, ne viņš mūs, jo mūs abus šķir mūsu apziņas spogulis.

Tas ir svarīgs fenomens, kuram ļoti nopietni būtu jāpievērš uzmanība, lai saprastu cilvēces attīstības būtību. Kad normālā apziņā rodas kāds defekts, uzreiz var redzēt, kas īstenībā notiek. Iedomājieties cilvēku, kura apziņa ir attīstīta ne visai normāli, kuram, teiksim, piemīt īpašība, ko mēs pēdējo nedēļu laikā esam apzīmējuši ar kādu ne visai patīkamu, taču ļoti trāpīgu vārdu: "misticisms" vai "dīvainība". Pieņemsim, ka šāda cilvēka apziņai ir nosliece uz dažādām fantāzijām, kas balstītas noteiktos, mūsu laikam anormālos dvēseles pārdzīvojumos. Jūs varēsiet novērot, ka šī cilvēka anormālā apziņa citas dvēseles ietekmē daudz spēcīgāk nekā normāla apziņa. Cilvēks, kurš ir, tā sakot, nedaudz jucis, savus līdzcilvēkus ietekmē daudz spēcīgāk nekā normāls. Un normālajam no nenormālā ietekmes jāaizsargājas, stiprinot savu apziņu. Nenormālais vienmēr zināmā mērā apdraud savus līdzcilvēkus, jo viņi pārāk viegli padodas tā ietekmei, uzskatot viņu par kaut ko īpašu; tieši tur, kur apziņas spogulī ir caurumi, kur apziņa nav pietiekami skaidra, uz otru cilvēku plūst pārāk spēcīga ietekme.

Tātad – pašreizējā attīstības posmā mēs iegūstam tikko raksturoto apziņu, lai Visumā izveidotos pareizās attiecības starp cilvēku dvēselēm.

Tagad mēs varam teikt: viņpus dabas plīvura atrodas arimaniskā pasaule ar visām tās būtībām, kuras esmu raksturojis [iepriekšējās cikla lekcijās]. Savukārt aiz dvēseles dzīves plīvura atrodas luciferiskā pasaule ar visām tās īpatnībām, kuras esmu attēlojis. Tādejādi cilvēks zināmā mērā ir ieslēgts starp arimanisko un luciferisko pasauli. Atliek viņam vien nedaudz pārsniegt savas apziņas robežu dabas virzienā, un viņš nevarēs izvairīties no arimaniskās pasaules. Un, nedaudz pārkāpjot savas apziņas robežu dvēselē, viņš nevarēs apiet luciferisko pasauli.

Ir pagājis tas laiks, kad cilvēki bija pasargāti no parastās apziņas robežu pārsniegšanas. Pašlaik mēs dzīvojam pārejas laikā, kad cilvēku dvēseles neizbēgami pārkāpj minētās robežas. Nemaz nevar būt citādi – tā tam jānotiek. To pieprasa laikmetam raksturīgā attīstība. Un to var izskaidrot.

Kā jūs zināt, mēs pašlaik dzīvojam apziņas dvēseles laikmetā un ejam pretī garīgās patības laikmetam. Tās attīstība tikusi gatavota jau kopš seniem laikiem. Kad šī garīgā patība būs attīstīta pilnībā, proti, sestās pēcatlantiskās kultūras periodā, cilvēka dvēseles dzīve būs citāda nekā tagad. Cilvēka intelektam piemītīs daudz objektīvāka vara par pašreizējo. Tas dzīvos daudz objektīvāk. Cilvēki jau dodas pretī šai objektīvajai intelekta dzīvei; to var redzēt visapkārt. Es bieži esmu raksturojis šo tendenci savās lekcijās. Cilvēki iet pretī tādai dvēseles dzīvei, kurā intelekts izplatīsies starp cilvēkiem kā sava veida publiska (*öffentliche*) vara, tiešām kā noteikta veida publiska vara, un cilvēkiem būs tai jāpakļaujas; tā būs objektīva, ārpus cilvēku dvēselēm valdoša vara.

Pašlaik zināms cilvēku skaits, pateicoties stiprai individualitātei, aizsargājas pret šo objektīvo varu. Bet tas kļūs arvien neiespējamāk, jo vairāk mēs tuvosimies sestajam pēcatlantiskajam periodam. Pienāks laiks, kad parādības, kuras šobrīd tikai sāk izpausties, kļūs daudz, daudz spēcīgākas.

Ja prot pareizi novērtēt pasaules pārdzīvojumus, tad pareizos spriedumus par šo tendenci var izveidot jau tagad. Piemēram, ir zināms, ka dažu žurnālos publicēto rakstu autori nepauž tikai to, kas nāk no viņu pašu dvēseles. Viņi ir zināmu aprindu inteligences¹ rupors, kas objektīvi izplatās (*wuchert* – aug kā nezāle). Ir ārkārtīgi svarīgi ņemt to vērā, jo šī parādība arvien vairāk gūs virsroku.

Tāpat – pastāv noteikta perspektīva. Ja atsevišķu cilvēku inteligence pārobjektivizējas – un tas notiek, kopš pastāv sabiedriskā literatūra –, Arimanam ir arvien lielāka iespēja pārņemt cilvēku inteligenci. Šī ir perspektīva, kas garazinātnei jānoliek cilvēka dvēseles priekšā, jo Arimans vienmēr intensīvi cenšas atņemt cilvēkiem viņu individuālo prātu un piesavināties to sev, iegūt varu pār to. Viņš vienmēr tiecas piesavināties cilvēka prātu un neļaut atskārst, ko visu tas spēj.

Paņemiet pēdējo ainu starp Benediktu un Arimanu drāmā-mistērijā “Dvēseļu pamošanās”. Pirms Arimans pazūd, viņš saka sekojošus vārdus:

“Ir brīdis, kad no viņa redzesloka,
cik vien var ātri jāpazūd;
jo tiklīdz viņa skatiens mani
patiesi domāt spēj,
tā viņa domāšanā ātri vien
tā spēka daļa rodas,
kas mani lēnām iznīcinās.”

¹ Šeit vārds “inteligence” nozīmē cilvēka spēju domāt, proti, kā zināmās aprindās valdošs domāšanas veids.

Te ir dziļš noslēpums, kas jāsaprot tam, kurš interesējas par garazinātņi. Cilvēkiem, ejot pretī nākotnei, jātiecas iemācīties pareizi un individuāli pārvaldīt savu prātu. Viņi nekad nedrīkst atstāt savu prātu bez uzraudzības, jā, nekad nedrīkst atstāt to bez uzraudzības! Tas ir ļoti svarīgi; un ir labi zināt, ar cik skaistiem, spēcīgiem un krāšņiem vārdiem Arimans var tuvoties cilvēkiem, lai izmānītu viņu prātu.

Mums arvien vairāk būs jāpievērš uzmanība šādiem brīžiem, jo tieši šādus brīžus Arimans izmanto savām vajadzībām, proti, brīžus, kad cilvēks, būdams pilnīgā nomodā, nonāk it kā reiboņa stāvoklī, apzināta mijkrēšļa stāvoklī, jo nejūtas fiziskajā pasaulē mājīgi un ir gatavs nodoties Visuma riņķa deļai; viņš kā individualitāte vairs negrib stāvēt uz savām kājām. Tie ir brīži, kad jābūt piesardzīgam, jo tad Arimanam rodas izdevība pārņemt varu pār šo cilvēku.

Mēs vislabāk esam pasargāti no Arimana tad, ja cenšamies attīstīt skaidru un precīzu domāšanu, nevis ladināmies domās no vienas lietas pie citas, kā tas šodien pieņemts sabiedrībā. Nevis lēkāt pār lietām, bet skaidri domāt. Būtu jādodas vēl tālāk, mani mīļie draugi, būtu jāizsargājas no populāru (ierastu) izteicienu un vārdu lietošanas, jo mirkli, kad cilvēks lieto vārdus, kuri nav paša domas izraisīti, bet izsprūk vienkārši ieraduma pēc, cilvēks īsu mirkli paliek bez paša domām. Un tie ir sevišķi bīstami mirkļi.

Ir jācenšas izvairīties no vārdiem, kuri nav pietiekami apdomāti. Tam, kurš nopietni uztver šī laika uzdevumus, vajadzētu sevišķi intensīvi ķerties pie pašaudzināšanas, un pēc visa šinīs dienās stāstītā jums nebūs grūti atrast tai nepieciešamos līdzekļus antroposofiskajā literatūrā.

Bet arī Lucifers ar savu gribu cenšas novest cilvēku tik tālu, lai tas darbotos, nevis vadoties pēc pārdomātiem, gara cauraustiem impulsiem, bet pēc impulsiem, kuri ceļas no temperamenta, nosliecēm; te Lucifers mūs satver un padara par savu laupījumu. Un viņa centieni būs jo veiksmīgāki, jo vairāk cilvēku nokļūs sava temperamenta varā un sekos dziņām un nosliecēm, kas sakņojas un bango tumšajos dvēseles pagrabos, nevis nāk no individuālās sfēras. Ja mēs ļaujamies tumšām nosliecēm un sava temperamenta izvirdumiem, tad nonākam cilvēku grupās, kurām jūtamies piederīgi, taču līdz ar to mēs nokļūstam sava veida virpulī un zaudējam individuālo spriestspēju, bet tas nedrīkst notikt, citādi Lucifers gūst pārāk lielu varu pār mums. Mums jāmēģina būt objektīviem šai ziņā.

Arī Lucifers var noķert cilvēku sev izdevīgos mirkļos, proti, kad cilvēka dvēsele aizmaldās no normālās apziņas sfēras. Tās ir radikālas parādības. Intīmākas parādības ir tās, kurās mēs ļaujamies miglainām piederības sajūtām pie kāda grupējuma vai līdzīgiem noskaņojumiem. Uzkrītošākas, radikālākas apziņas novirzes notiek, ja griba ir defektīva, vāja, un cilvēks nevar rīkoties citādi, kā sekot savai instinktīvajai dvēseles dzīvei, daļēji izslēdzot gribu.

Mūsdienu ārsti ir atraduši noteiktus terminus šo radikālo parādību apzīmēšanai. Viņi tās sauc par "uzmācīgiem priekšstatiem". Tādi priekšstati rodas cilvēkiem, kuri nav sakārtojuši savu domāšanu atbilstoši fiziskajam plānam. Ja apziņai pietrūkst gribas, tad rodas

priekšstati, no kuriem cilvēks savu apziņu nevar atbrīvot – uzmācīgi priekšstati, kā to sauc psihologi.

Es gribu minēt kādu piemēru, kas tika novērots kolonijā. Kāds cilvēks reiz redzēja vīru ar sejas audzēju ieejam kādā mājā. Šis cilvēks, tāpat, redzēja sejas audzēju, un viņš bija vājas gribas cilvēks, viņa gribas impulsi nebija pietiekami stipri. Pēc šī pārdzīvojuma viņam sāka likties, ka visur slēpjas vēža dīgļi; visur, kur vien gāja, viņam bija jādomā par vēža dīgļiem. Tas nozīmē, ka viņam pietrūka gribas novirzīt šo priekšstatu zemapziņā. Tas ir raksturīgs uzmācīga priekšstata gadījums. Tie gadās ļoti bieži un dažādās izpausmēs cilvēkiem, kam gribas sfēra nav pietiekami attīstīta. Lucifers viegli gūst varu pār šādiem cilvēkiem.

Ir vēl kāda apziņas novirze, kurai mūsdienu ārsti devuši nosaukumu “bailes no pieskārieniem”. Šī novirze parāda, kādai būtu jābūt mūsu apziņai atbilstoši fiziskajam plānam. Mēs nu reiz dzīvojam laikā, kurā neizbēgami atklājas zināmas būtnes – gan no pasaules aiz dabas plīvura, gan no tās, kuru aizsedz dvēseles plīvurs; ja noteiktas lietas netiks atklātas, tās kļūs bīstamas turpmākajai cilvēces attīstībai. Ja šīs būtnes paliks neievērotas, tās saimniekos cilvēku starpā jo īpaši veiksmīgi.

Es vēlos jums attēlot Arimana saimniekošanas veidu ar kādu anekdoti, kas ir patiesāka, nekā gribētos ticēt. Kādā ciematā reiz parādījās svešinieks, birģermeistara draugs. Viņš iejāja ciematā ar zirgu. Ciema iedzīvotājiem tā bija interesanta parādība, ļaudis iznāca uz ielas un nolūkojās pakaļ jātniekam. Tas nolika zirgu birģermeistara stallī un pavadīja sava drauga mājā sestdienu un svētdienu. Pirmdien viņš gribēja doties prom un lūdza atdot viņam zirgu. Bet birģermeistars viņam atbildēja: “Tu taču atnāci kājām, tev nebija zirga.” Uz visiem iebildumiem viesis dabūja vienu un to pašu atbildi: “Tu esi atnācis kājām, tev nebija zirga.” Beidzot birģermeistars teica: “Ja tu man netici, pajautāsim ciemata ļaudīm. Viņi taču redzēja, kā tu ieradies.” Viņš lika pasaukt visus ciema iedzīvotājus un jautāja, vai tie redzējuši, kā šis vīrs ienācis ciematā kājām. Un visi teica “jā”. Kad visi to bija pateikuši, viņš lika tiem zvērēt, ka šis vīrs ir atnācis kājām, un visi to apzvērēja. Tā nu viesim nācās doties prom bez zirga. Pēc kāda laika birģermeistars apciemoja savu draugu un atveda viņa zirgu. Draugs vaicāja: “Kādēļ bija vajadzīga visa šī komēdija?” Un birģermeistars atbildēja: “Es tikai gribēju tevi iepazīstināt ar savu draudzi.”

Tā, protams, bija Arimana spēle, viņš kā objektīvā vara ir labi pastrādājis. Šī anekdote ir patiesāka par patiesu, jo tā nepārtraukti atkārtojas mūsu sabiedrībā. Mūsu dzīve attīstās virzienā, kas rada arvien vairāk tādu cilvēku, kuri labprāt apzvērēs, ka zirga nav bijis.

Tas nozīmē, ka mums stingri jāpieskata, lai mūsu apziņa būtu pēc iespējas konkrētāka, jo tikai tāda apziņa atbilst mūsu pašreizējai dzīvei uz Zemes. Ja jūs paņemsiet visu, ko var gūt no manas “Slepenzinātnes”, no raksta “Ceļš pie cilvēka pašizziņas astoņās meditācijās”, no grāmatām “Garīgās pasaules sliekšnis” un “Kā iegūt atziņas par garīgajām pasaulēm?”, kā arī no dažiem lekciju cikliem, jūs redzēsiet ceļus, kurus ejot cilvēki vislabāk var sagatavoties uztvert to, kas viņus sagaida aiz dabas un dvēseles kulisēm. Šajās grāmatās tiek aprakstīts veids, kā pareizi nonākt aiz esamības kulisēm. Taču tendence, daudzu cilvēku subjektīvās tieksmes ir tādas, ka viņi nemaz negrib nokļūt tur, kur būtu jāgrib

noķlūt, ja es drīkstu tā teikt. Minētajos darbos ir skaidri parādīts, ka noķlūt citā pasaulē var tikai tad, ja tiek ārā no parastās apziņas. Ja uzmanīgi izseko visam, kas šajos darbos ir teikts, kļūst skaidrs, ka mums jātiek ārā no **normālās** apziņas un jānonāk pie citas apziņas formas.

To ir svarīgi zināt, jo lielākajai daļai cilvēku, arī daudziem mūsu draugiem, piemīt tendence nekādā gadījumā neatstāt šo apziņas formu, bet palikt tajā un ievilkt tajā arī garīgo pasauli. Tātad – nevis ienest Es garīgajā pasaulē, bet ienest garīgo pasauli Es'ā. Parastajā apziņā jāgrib uzņemt **zināšanas** par garīgo pasauli, nevis pašu garīgo pasauli. Ja jūs uzmanīgi sekosiet tam, kas teikts minētajos rakstos, jūs redzēsiet, ka tiek pārnesti stāvokļi, kādā spējat pārdzīvot garīgo pasauli, lai uzņemtu šos pārdzīvojumus normālā apziņā. Bet daudzi to negrib. Viņi grib pārdzīvot garīgo realitāti normālā apziņas stāvoklī. Taču tā normālā apziņā var ienākt tikai no **citās** apziņas. Daudzi mūsu draugi vēlas nevis atdzīvināt sevī citu apziņu, bet redzēt vīzijas normālā apziņā. Ja vīzijas jums parādās normālā apziņā, t.i., ja jūs principā negribat attīstīt citu apziņu, bet gribat paturēt parasto apziņu un tomēr raudzīties garīgajā pasaulē, tad jūs gribat redzēt figūras, kuras izskatās kā jutekliskās pasaules figūras. Daudzi grib redzēt garus, bet redzēt tos kā fiziskas parādības. Viņi grib redzēt garu, bet šim garam jābūt vīrietim, sievietei vai dzīvniekam. Taču citā pasaulē tādu nav. Ir jāsaprot, ka īsti garīgie procesi norisinās ārpus parastās apziņas. Tas, kas ienāk parastajā apziņā, nav nekas vairāk kā garīgā pārdzīvojuma tēlainis atveidojums. Īsāk, nedrīkst gribēt garīgo pasauli skatīt kā vienkārši smalkāka veida juteklisko pasauli. Un nedrīkst gribēt, lai garīgā pasaule lietotu tos pašus vārdus, kurus runā cilvēki, un to vienīgā atšķirība būtu, ka šie vārdi nāk no garīgās pasaules. Draugi bieži grib dzirdēt tādas balsis. Tām tikai jābūt smalkākām par fiziskajā pasaulē dzirdamajām.

Patiesi – lielākā daļa vīziju un balsu, par kurām tiek stāstīts, ir tieši tādas, kā es raksturoju. Te pamatā ir viens noteikts fakts, mani mīļie draugi: ja mēs redzam šādas vīzijas vai dzirdam šādas balsis, tad Luciferam un Arimanam ir viegli ar mums spēlēties; tad viņi pārņem šīs lietas un izmanto savos nolūkos, jo cilvēki mēdz tās nepareizi interpretēt. Ja šīs lietas tiek interpretētas pareizi, tad Luciferam un Arimanam no tām nekas netiek.

Jūs redzat, ka tiešām pastāv atšķirības, kuras ir svarīgi ņemt vērā. Mums skaidri jāapzinās – tikko mēs parastajā apziņā, kas īstenībā atbilst fiziskajai pasaulei, ienesam kaut ko citu, mēs nonākam pie Scillas un Haribdas – pie Arimana un Lucifera. Mums jāatzīst Arimanu un Luciferu par reālām varām. Tādēļ mēs pievērsām tik lielu uzmanību attiecībām starp Arimanu un Luciferu, un tādēļ arī tika izveidota mūsu skulptūra, lai parādītu šīs attiecības uzskatāmi.

Tagad jūs varētu teikt: ja reiz tā ir, vai nebūtu gudrāk rīkoties tā, kā to dara dabas pētnieki, stāstot par lietām, kurās atrodas Arimans, bet neatzīstot viņu? Vai kā dvēseļu gani atsevišķās reliģiskās kopienās: viņi attēlo lietas, kurās Lucifers ir klātesošs, bet nepiemin to, jo viņuprāt nedrīkst parādīt durvis, caur kurām draudzes locekļu dvēselēs var ienākt Lucifers.

Nāks laiks, kad Arimans gribēs pārņemt cilvēku prātus un Lucifers – gribu, un tam varēs pretoties vienīgi tad, ja tos atpazīs, pateicoties atbilstošai garazinātnes kustībai. Arimans un Lucifers rīkojas ļoti īpatnēji, lai netiktu ievēroti. Šajā ziņā ir interesanti vērot moderno psihiatriju. Modernā psihiatrija daudzas parādības ir atzinusi kā faktus, bet nevar tos pareizi izskaidrot, jo neņem vērā cilvēku saskarsmi ar garīgiem spēkiem, kas atrodas aiz sliekšņa. Visu, kas cilvēkā neatbilst vidusmēra normai, kas pārsniedz zināmu līmeni uz vienu vai otru pusi, tā uzskata par ārprātu. Tā, piemēram, ir daudz apcerējumu, kuros Orleānas jaunava tiek definēta kā histēriska personība. Pastāv arī tādi darbi, kuros Kristus Jēzus tiek uzskatīts par ne visai normālu cilvēku. Un ir traktāti, kuros tiek pierādīts Gētes neprāts (*Narrheit*).

Te mēs saskaramies ar arimanisko zinātni, es pasvītrotu: tieši ar arimanisko zinātni, kas cenšas pierādīt – lai arī Gēte noteikti bija morāls ģēnijs, taču viņš varēja to sasniegt tikai tādēļ, ka viņa būtnei bija piejaukts zināms daudzums neprāta. Sokrāts, piemēram, runāja par savu dēmonu, jo zināja, ka viņa dvēsele robežojas ar objektīvām garīgām varām. Viņam tas bija skaidrs. Bet modernais zinātnieks, modernais psihiatrs raksturo to kā vispārēju neprātu. Arimanam jāpaliek apslēptam, viņš grib palikt apslēpts. Tāpat arī Lucifers.

Ja cilvēki vienkārši pārņemtu to, kas noteiktos okultos ordeņos ir zināms kā slepenzinātne ar tās simboliku, tad, kā es jau teicu vakar, līdz šim praktizētais okultisms visai viegli nokļūtu Arimana rokās. Savukārt, ja cilvēki nodotos tam, kas līdz šim ticis praktizēts kā mistika, tad šie cilvēki viegli nokļūtu Lucifera rokās. Starp abām šīm klintīm ir jāizved garazinātnes kuģis. Tam jābūt veidotam tā, lai nebūtu iespējas nomaldīties ne mistikā, ne [egoistiskā] okultismā.

Esmu jau stāstījis: ja mēs izveidojam caurumus dabas aizkarā, tad nonākam reģionā, kurā parādās būtnes, pārņemtas ar graušanas un postīšanas kāri, kas radniecīga cilvēka intelektam. Esmu aprakstījis, kas notiek ar cilvēku, ja viņš nokļūst šo būtņu varā. Esmu aprakstījis arī, kā cilvēks iedegas kaislē uz garīgām lietām, ja nododas nepareizai mistikai. Abas kļūdas nedrīkst pieļaut.

Es stāstīju, kā ezotēriķi savās aprindās cilvēkus jo īpaši mudināja lietot prātu un šifrēt simbolus tā, lai viņi nokļūtu aiz plīvura pareizā veidā un netiktu izmantoti šausmīgo varu nolūkos, kuras mīt šajos robežreģionos. Šīs būtnes varēja apturēt, ja lietoja savu prātu – apmēram tā, kā tas notiek, šifrējot simbolus, bet mūsu laikā ar to vairs nepietiek. Šī metode mūsdienās vairs nav derīga.

Mani mīļie draugi, jūs redzat, pateicoties tam, ko mūsu garazinātne parāda cilvēkiem, rodas jauna iespēja nenomaldīties Arimana reģionā. Pievērsīsimies kādai mūsu biedrības dzīves īpatnībai. Ļoti bieži no cilvēkiem, kas saistīti ar garazinātne, var dzirdēt šādus vārdus: “Es nevaru šīs lietas saprast, kamēr pats neesmu gaišregis. Man vienkārši jātic teiktajam.” Esmu bieži uzsvēris, ka tas nebūt tā nav. Šodien cilvēku rīcībā ir tāds intelekts, kurš tiešām var saprast visu, kas tiek dots. Visu slepenzinātne iespējams saprast ar to intelekta mēru, kāds šodien ir cilvēku rīcībā. Atklāt slepenzinātne intelektu nevar, bet

saprast var. Maldās tas, kurš negrib to atzīt. Ja slepenzinātnes doto pārstrādās intelekts, tad iegūtās zināšanas tiks pielietotas pareizi. Tad nav iespējas nomaldīties Arimana reģionā. Caur garazinātņi Arimana reģionā nepareizā veidā iekļūt nav iespējams. Pastāv tikai divas iespējas: vai nu cilvēki veltīs savu intelektu garazinātnes saprašanai, vai arī to izmantos arimaniskie gari. Pirmajā gadījumā viņiem to nolaupīt nevarēs. Arimans var censties, cik grib, bet prātu, kuru cilvēki šodien un nākotnē veltīs garazinātnes studijām, viņš nedabūs. Par to jūs varat būt droši. Ja cilvēkus garazinātne neinteresē un viņi tai nevelta savu intelektu, tad garazinātne nav vainīga. Tad vainīga ir tikai cilvēku pasivitāte.

Jūs redzat, cik graužošu garu reģionā mēs nokļūstam. To vislabāk var redzēt, ja novēro cilvēka dvēseli mirklī, kad tā iziet cauri nāves vārtiem. Tad šie gari ap dvēseli rosās īpaši aktīvi. Viņu tur ir pilns, kas nav brīnums, jo tie ir postīšanas gari. Viņu pienākums ir fiziskās organizācijas nopostīšana. Tas atbilst viņu amatam, tikai nedrīkst šajā reģionā uzturēties pārāk ilgi.

Cilvēki, kuri uzņēmuši sevī garīgās atziņas, spēj noturēt šīs būtnes atstatus. Toties pār materiālistiski noskaņotām dvēselēm, kurām nav ne jausmas par garīgo pasauli, šādām būtnēm ir liela vara. Daudzas dvēseles, kuras dzīves laikā ir noraidījušas iespēju apgūt garazinātniskās atziņas, dzīvo Arimana valstībā. Grieķu mītā viņu stāvoklis tiek attēlots kā Tantara mokas.

Šodien var redzēt daudzus šādus tantalus. Tie visi ir materiālistiskas dvēseles, kuras neko negrib zināt par garīgo pasauli. Tie visi ir tantali, jo pēc nāves, kamalokas laikā, kad viņi pārdzīvos savu dzīvi atpakaļvirzienā, viņiem tiks laupīti visi viņu dzīves sasniegumi. Un viņiem visu laiku būs sajūta: 'Kādēļ es to tiku darījis?' Jo tūlīt būs klāt kāds no posta gariem, kurš nozags tiem visu, un viņi domās: 'Sanāk, ka es visu esmu darījis velti!' Dabiski, ka tas būs apmāns, taču viņi cietīs Tantara mokas, jo posta gari būs viņu tuvumā. Viņi neredzēs, ka mūsu dzīve no dzimšanas līdz nāvei būtu bezjēdzīga, ja to necaurstrāvotu augstāko hierarhiju gari. Bet šos augstāko hierarhiju garus viņi kamalokā neredzēs. Tādēļ viņiem neizbēgami viss šķitīs bezjēdzīgi.

No nepareiza okultisma garazinātne mūs pasargā, izmantojot cilvēcē pieaugošo intelektu, lai pamatotu zinātņi, kurai nepieciešams spēcīgāks intelekts nekā līdz šim. Mūsu garazinātnes izpratņi nepieciešams vairāk prāta, nekā cilvēki līdz šim ir raduši lietot. Un tas nav tādēļ, ka cilvēkiem nebūtu pietiekami prāta, bet tādēļ, ka viņi negrib to piepūlēt. Tāpēc cilvēki labprāt sevi māna. Pietiek ar prātu, kāds šodien pieejams, lai viņi pilnīgi saprastu garazinātņi. Garazinātņieks zina, kādēļ cilvēki negrib iedziļināties garazinātņes studijās. Tādēļ, ka viņi negrib lietot prātu, viņi ir pārāk kūtri. Tādēļ es pirmīt runāju par pasivitāti jeb inertumu.

No otras puses, jāizvairās arī no nepareizas mistikas amatām. To var panākt, ja cilvēks atturas tupēt savā iekšējā pasaulē un rakņāties tajā. Ir jāpārvar vēlme pastāvīgi dzīvot tikai savā dvēselē un domāt tikai par tajā notiekošo. Dvēselei jāiznāk laukā un ar mīlestību jāuzlūko ārējās dzīves kopsakarības.

Lai varētu uzlūkot kopsakarības, kas izpaužas ārēji, ir dotas drāmas-mistērijas. Tajās jūs vienmēr redzat iekšējos dvēseles procesus. Ja, piemēram, jūs iemācāties saprast to, kas norisinās Kapēzija dvēselē un redzat, kā viņš dodas no viena notikuma pie nākamā, jūs sekojat notikumu plastiskajam veidolam un atbrīvojat iekšējo dzīvi no piesaistes savai personībai. Tā ir mākslas būtība. Tas ir mūsu celtnes pamats, proti, dvēseles atbrīvojas no sevis un tādejādi neieslīgst nepareizā mistikā. Tas jāņem vērā, lai mēs varētu izvairīties no nepareizas mistikas lamatām.

Viss, ko mēs darām, lai ārēji izskaidrotu aplēptās cilvēka dzīves kopsakarības, pasargā no nepareizas mistikas. Kad mēs sekojam Kapēzija dzīvei, mēs sekojam dvēseles dzīves norisēm, bet ārpus sevis, nerakņājoties sevī. Mēs sasniegsim to, ko ir sasnieguši citi mistiķi, tikai veidā, kas atbilst mūsu laika noteikumiem. Tātad, mums pilnīgi apzināti un mērķtiecīgi ir jāvada garazinātnes kuģis starp divām klintīm. Garazinātne dod visu, kas ļauj izvairīties no kaitīga okultisma un kaitīgas mistikas.

Garazinātne dzīvo saskaņā ar mūsu laikmeta vajadzībām un prasībām. Tādēļ man bieži nākas vērsties pret nepareizu garazinātnes popularizēšanu, kura neprasa pietiekami saspringtu domāšanu.

Jau agrāk esmu stāstījis, kā mēs pievienojāmies teosofiskajai kustībai. 1902. gadā mēs nodibinājām vācu sekciju un līdz ar to pievienojāmies teosofiskajai kustībai. Mēs varējām virzīties uz priekšu pilnīgi patstāvīgi, kā esmu to jau attēlojis, taču teosofiskās kustības ietvaros. 1909. gadā (1902+7=1909) bija pienācis laiks nomainīt tā saucamos no pagātnes mantotos piena zobus ar saviem, pastāvīgajiem. Jūs atceraties, ka tie bija gadi, kad Līdbitera (*Leadbeater*) afēra visu darīja nedrošu. Tāpēc radās nepieciešamība pamazām izaudzēt savus zobus. 1916. gads nav vairs tālu. Tad mūsu antroposofiskā grupa būs nodzīvojusi kārtējos septiņus gadus. Jā, mani mīļie draugi, otrā septiņgade būs nodzīvota, un, ja mēs nopietni uztveram domu par organismu, tad šim organismam būs jāsasniedz pilngadības briedums. Tad šim organismam būs jāatdalās no vecāku organisma un jāsāk darboties visās nozīmēs patstāvīgi. Tas bija jāsaņem.

Esmu bieži norādījis uz šo nepieciešamību. Jau agrāk, Berlīnē, es teicu, ka Teosofiskās mākslas biedrībai (*die Gesellschaft für Theosophische Art und Kunst*) būs jāatdalās no manis un jādzīvo sava dzīve, tas kļūs arvien nepieciešamāk: atraisīties no manis un dzīvot, cik iespējams, savu dzīvi. Mums jāpārvar situācija, kurā viss norit labi tikai tad, ja manis dotais jaunais saturs nedēļu pēc nedēļas papildina mūsu zināšanas. Mēs esam sasnieguši to vecumu, kad biedrībai jāparāda – viņa pati var mierīgi kopt to, kas jau ir iedots, arī ja manis vairs nav klāt.

Šī ir ļoti būtiska doma. Jau tagad viss pateiktais darbojas dvēselēs, un šis tas jau tagad varētu tikt atdalīts no manis, es vairs neesmu nepieciešams. Es nesaku, ka nebūšu klātesošs, taču pārbaudījums ir tāds, ka es arvien vairāk kļūstu lieks. Mums absolūti jānovērš iespēja, ka biedri varētu neatzīt viens otru. Iedomājieties tikai, cik slikti būtu, ja cilvēki teiktu: 'Tā ir valde, mums tai jāseko' vai 'Tā ir valde, gan jau viņa visu izdarīs'. Tā nedrīkst būt. Kas notiktu, ja manis vienā jaukā dienā vairs nebūtu? Tad biedrība uzreiz

sašķeltos. Mēs sasniegsim to, kas mums jāsasniedz, tikai tad, ja pēc 14 gadiem būs tik tālu, lai mums būtu sava dzīve, kas varētu radīt nākamo dzīvi. Tas nav neiespējami, ja vien mēs aktivizēsim savu gribu. Protams, daži gadi ir grūti, bet mums arī šīs grūtības jāpārvar. Un dažas lietas no tām, kas man jums jāpasniedz pašam, mēs varēsim izmantot turpmāk, ja īstenosies tas, par ko es tagad runāju.

Lai skaidri redzētu reālo situāciju, mums pamatīgi jāiegaumē tas, ko es pēdējās dienās mēģināju iztirzāt. Mums jāmēģina saprast garazinātnes patieso raksturu. Tad mēs sapratīsim arī to, kāpēc dabaszinātnieki un dvēseļu gani ir mūsu pretinieki un kāpēc viņi grib atstāt aizklātu to, kas norisinās aiz parastās dvēseles dzīves.

Redziet, mani mīļie draugi, mums uzticīgi jāturas pie garazinātnes, mums jāgrib iedziļināties tās īpatnējā raksturā. Apkoposim, piemēram, visu, ko esam teikuši par Gulgātas mistēriju. Mēs esam novietojuši to savu centienu centrā un uzsvēruši, ka Kristus noteiktā veidā iegāja Jēzū no Nācaretes, tātad no citām apziņas sfērām tieši tajā apziņas sfērā, kas atbilst cilvēka fiziskajai dzīvei. Līdz ar to Kristus ir kosmiska vara, bet Kristus Jēzus ir zemišķa vara, kas turpina dzīvot cilvēku apziņā, kā arī Zemes norisēs. Tādēļ Jaunā derība nav dabaszinātne, jo dabaszinātnei, kad tā pievēršas īstenībai, nākas atstāt ārpus mūsu apziņas to, kas atrodas aiz dabas. Tā nav arī garazinātne, jo tad tai būtu jāpāriet otrā pusē. Jaunā derība ir tik nozīmīga tāpēc, ka tā negrib būt ne dabaszinātne, ne garazinātne, un tā nedrīkst tikt izmantota polemikā ar garazinātņi.

Šeit mēs redzam iemeslu, kāpēc vienas vai otras reliģiskās kopienas pārstāvji arvien no jauna uzstājas pret garazinātņi. Īstenībā viņi negrib laist cilvēkus pasaulēs, no kurām paši šausmīgi baidās. Viņi baidās, ka cilvēki tiešām varētu atklāt sevī mūžīgās dvēseles substanci. Viņi grib cilvēkam iestāstīt, ka tikai tas, ko viņš jau tagad zina, dzīvo viņā mūžīgi. Redziet, vakar es jau teicu: ja tiešām tiktu pamatots materiālistiskais pasaules uzskats kā vienīgais, ja pastāvētu tikai tas un garazinātne neparādītos cilvēku vidū, tad cilvēki noslīktu skepticismā un šaubās, jo tās radītu sava veida garīgo jūru, kurā dvēselēm nāktos noslīkt. Un, mani mīļie draugi, lai noturētu cilvēkus no ieskatīšanās aiz aizkariem, pietiek ar nezināšanu.

Ja uzvaru gūtu tie, kuri šodien pārstāv atsevišķas reliģiskās kopienas, tad cilvēcē izplatītos nezināšanas jūra, kurā tā noslīktu. Ja uzvarētu dabaszinātnieki, tad pār cilvēci izplatītos šaubu jūra, kurā tai būtu jānoslīkst.

Lūk, cik nopietns uzdevums ir izvirzīts garazinātnei. Mums jāuzlūko sevi kā cilvēkus, kurus karma atvedusi pie garazinātnes, lai nodotu savu intelektu un dvēseli nevis garazinātnes, bet cilvēces progresa rīcībā. Pasaulei tas ir ļoti nepieciešams.

Paskatieties – no vienas puses, materiālistiskais pasaules uzskats grib nostabilizēties, un nekāda sacelšanās pret to nelīdz. Savukārt, no otras puses, tiek izplatīta nezināšana, un arvien vairāk tiek dzēsti garīgās pasaules fakti. Paskatieties taču, mani mīļie draugi, ar kādu naidu reliģisko kopienu vadītāji sagaida katru pozitīvu ziņojumu no garīgās pasaules.

Mani mīļie draugi, esmu lasījis šīs lekcijas, lai parādītu virzienu, kurā jāstrādā garazinātnei, un pievērstu jūsu uzmanību tam, ka mums jāapkaro šādi dabaszinātnieki, jo viņi atrodas Arimana varā, kurš slēpj no tiem viņu rīcības iemeslus. Un tāpat mums jāapkaro otrs virziens, jo arī viņi nevar citādi – pār viņiem valda Lucifers. Mēs noteikti rīkosimies pareizi, ja pozitīvi iedziļināsimies tajā, ko mums var dot garazinātne. Kaut reiz nāktu cilvēki, kuri saprastu garazinātnes īpašo raksturu, saprastu, ka to nevar jaukt ar ko citu!

Arī no maldiem var daudz mācīties un strādāt ar tiem no garazinātnes viedokļa. Tas ir svarīgāk, nekā tos kritizēt, kas gan arī dažreiz ir nepieciešams. Ja runājam lietišķi, Arimans grib nolaupīt cilvēku prātu, jo viņa gars ir saistīts ar augstākiem cilvēka spēkiem, un viņš grib noslēgt līgumu starp augstākiem un zemākiem gariem. Normālā kārtā Arimana uzdevums pasaulē ir komandēt tos spēkus, kas izraisa slimības. Mēs jau zinām, ka slimībām jābūt tādēļ, ka tās noved pie nāves fiziskajā pasaulē. Viss posts un graušana fiziskajā pasaulē ir uzticēta viņam. Bet te jāsaprot kopsakarība. Ja to, kam vieta ir zemākas pasaules sfērā [zemapziņā], paceļ augstākā [apziņā], tad to sasaista ar būtnēm, kas atrodas aiz paceltā, ar graužošām būtnēm; tā cilvēki paši sagādā Arimanam un viņa gariem visu vēlamu. To, kas tiek nodots Arimanam, viņš nodod saviem gariem, un noteiktas cilvēka zemākās organisma daļas sāk darboties viņa augstākajās daļās [Viņš vairs nevadās pēc skaidra prāta, bet zemapziņas impulsiem. Tulk.].

Redziet, ja cilvēks izvairās domāt precīzi un tomēr grib nokļūt garīgajā pasaulē, viņam tas var izdoties; to var objektīvi pārdzīvot, var pārkāpt sliekšni un tiešām dzīvot jomā, kurā saimnieko graužošās varas. Tad viņš atgriežas savā miesā, noslēdzis līgumu ar šīm varām, to pat neapjauzdams, jo nav pietiekami lietojis savu intelektu. Viņš jūt šīs graužošās būtnes sevī, un nevis domā pats, skatās pats vai klausās pats, bet ar savu pakļauto organismu sāk domāt, redzēt un dzirdēt dažnedažādas apslēptas varas. Tad viņa miesa vairs nav paša rīcībā. Atgriežoties miesā, tā ir piepildīta ar dažādiem piemaisījumiem. Tā ir jauna būtne. Var gadīties, ka cilvēks neatpazīst savu ķermeni, ka viņš ieiet miesā kā būtnē, kurā atrodas kaut kas nepazīstams; tas var notikt, ja viņš konsekventi neturas pie aprakstītā ceļa. Arimans tiecas iekārtoties cilvēka miesā un noteiktus orgānus pārveidot par izziņas orgāniem. Savukārt Lucifers cenšas panākt, lai viņa gari, kas ir kaislīgi gribas gari, izņem no mums noteiktas lietas, piešķirot tām patstāvību, tāpēc, pārkāpjot sliekšni Lucifera virzienā un atgriežoties atpakaļ, noteiktās sava organisma daļās cilvēks jūtas dobjš, iztukšots, it kā viņam kaut kas būtu atņemts. Arimans cilvēkam dod klāt ko svešu, viņš iekļūst tajā un piestūķē to pilnu; savukārt Lucifers atņem cilvēkam orgānus un padara patstāvīgu to, kas tam piederējis.

Lucifers tiešām cenšas atņemt to, kas pieder mums. Tādēļ arī manis tā dēvētajās “neattaisnotas mistikas” kustībās ir tik viegli panākt, lai mistiķi savu būtni sagatavotu Luciferam, kurš tad šo būtni var izņemt laukā no ķermeņa. Tā patiešām notiek: cilvēkam tuvojas Lucifers un izņem no viņa smadzenēm prātu. Prāts ēteriski tiek padarīts patstāvīgs, tāpēc cilvēks jūtas izdobts, iztukšots. Zināmi spēki tiek atraisīti un izlaisti pasaulē. Lucifers laupa cilvēkam noteiktus spēkus, kuros tālāk darbojas pats. Tas, protams, jāizbeidz, un tas tiek izbeigts, ja cilvēks uzticīgi iet pareizo ceļu. Katrā ziņā

uzskats, ka cilvēkam var kaut ko atņemt un izmantot ārpus viņa, ir luciferisks. Šī ir joma, kurā tādas lietas tiešām notiek.

No maldiem var ļoti daudz mācīties, proti, no maldiem, ka mācība var tikt atrauta no skolotāja. Vērojot šo faktu, var iemācīties vēl ko citu, neskaitot, protams, pamatotu kritiku. Var iemācīties, kas draud cilvēces nākotnes attīstībai, ja kas tāds kļūst par ierastu lietu. Un šādi draudi pastāv.

Cilvēce dodas pretī vēl citiem draudiem, proti, attīstoties patstāvīgai garīgai patībai, Arimans to var pārņemt savā varā. Tas, kurš ir pietiekami vērīgs, jau šodien var redzēt, ka cilvēki kļūst nepatstāvīgi un īstenībā raksta ar Arimana vadītu roku.

Attīstības ceļš būs taisns un pareizs, ja cilvēce pieņems vadlīnijas, kuras sniedz garazinātne. Tad, no vienas puses, daba būs garazinātnes apgaismota un tiks pārplēsts dabas aizkars mūsu apziņā. Sekojot garazinātnes vadlīnijām, uzplauks zoologija, botānika, nacionālā ekonomika; arī medicīnu apaugļos garazinātne. Bet pareizi apaugļot medicīnu ar garazinātņi varēs tikai tie, kuri nebaidīsies pārraut dabas plīvuru, ienākt arimaniskajā pasaulē un cīnīties pret iznīcības gariem. Lai atrastu to, kas cilvēkus var atveseļot, ir jāiekļūst to garu reģionā, kuri nogalina cilvēka dzīvību, izsauc slimības un nāvi, jo tikai tur, kur slēpjas slimību un nāves dziļākie cēloņi, var meklēt dziedinošos līdzekļus.

Tāpat tie, kuri grib iepazīt cilvēka dvēselē birstošos augļus, nedrīkst baidīties no cīņas ar luciferiskām būtnēm. Ja grib pārkāpt sliekšni, ir jāsauglabā morāla drošība, jo šajā garīgo būtnu reģionā katru domu mēģina novest pie vieglas bezsamaņas (*Ohn-macht*), mēģina viņam to (domu) atņemt, jo doma ir zibenīga, tā ir žigli jāsatver, lai neaizslīd. Šajā reģionā var ienākt, tikai pilnīgā pašāvībā uzņemoties cīņu ar to, kas neveiksmīga iznākuma gadījumā var pavedināt uz vienusīgu, greizu mistiku.

Pateicoties garazinātnei, ja mēs to izprotam, cilvēks var atrast spēku jebkurā situācijā apkarot graužošās arimaniskās varas. Un, ja mēs lietojam garazinātņi cilvēka dzīves attīstības izpratnei, kā mēs to darām mistērijās, vai dzīvo dabas procesu attēlošanai savu kolonnu un arhitrāvu formās, ja mēs izpētām augstākos esamības noslēpumus, nostādot Kristu pretī Luciferam un Arimanam – ja mums garīgās varas kļūst objektīvas un reālas, tad, mani mīļie draugi, mēs atradīsim spēku cīnīties pret luciferiskajiem gariem, kas vienusīgam mistiķim lielākoties nav iespējams.

Jūs redzat, ka garazinātnei jābūt tieši tādai, kāda tā jums tiek piedāvāta, un arī tas, ko garazinātne rada līdzās tās teorētiskajām formām, neatņemami pieder tai. Mēģināsim savu domāšanu arvien vairāk pievērst garazinātnei, jo tikai tad, ja mēs kļūsim brīvi no aizspriedumiem, kas valda ārējā pasaulē, mēs varēsim rīkoties pareizi.

Rudolf Steiner, Die Gefahren des objektiven Okkultismus und der suggestiven Mystik. Die Leitlinien der Geisteswissenschaft. Aus GA 254/10.